

УДК 821.161.2/82-3

DOI

Ж. О. Янковська

доктор філологічних наук, професор кафедри культурології та філософії
Національного університету "Острозька академія"

Регіональні аспекти української прози доби романтизму

Перша половина XIX століття – час становлення нової української літератури загалом та жанру прози зокрема. У творах цього часу можемо простежити чітку апеляцію до локальної місцевості проживання зображених героїв. Актуалізовано важливість дослідницьких студій в розвитку регіональних напрямків гуманітарної науки, особіно в літературі, що є естетично-художнім відображенням дійсності. Розкрито формування іншої естетичної системи як потреби нового освоєння й осмислення дійсності в період романтизму, яка, поєднавши елементи різних напрямів (сентименталізм, власне романтизм, реалізм), постала як органічна стильова цілість, заглиблена у культурну традицію народу. Проаналізовано окремі твори літературної прози доби романтизму на предмет її прив'язаності до конкретного регіону та визначено головні ознаки такої ідентифікації художнього твору в контексті локальної місцевості.

Визначено стилістичну близькість прозових творів доби романтизму до народного зразка. Охарактеризовано їх авторський компонент, синтезовану цілісність останнього, що впливає на їх сприйняття. Доведено належність стилю їх описів як від пануючих стилю та напряму в літературі, так і від індивідуального стилю автора. Виокремлено в низці головних критеріїв, на основі яких помітними є асоціації з конкретним регіоном, три: 1) мовна канва твору; 2) описи, чітко прив'язані до конкретної місцевості; 3) детальні, етнографічно точні портрети героїв (антропоекфразиси).

Проаналізовано описові фрагменти прозових творів, що містять елемент регіональної прив'язаності до конкретної місцевості: "Вечори на хуторі біля Диканьки" М. Гоголя, асоціювання з Полтавщиною, Г. Квітку-Основ'яненка – із Слобожанщиною, Ганни Барвінок та П. Куліша – із Чернігівщиною, Київщиною. Мовленнєві аспекти художньої прози доби романтизму наразі достатньо досліджені або (в плані регіоналістики) заслуговують на окрему студію. Що ж стосується описів місцевості чи конкретного простору, то вони заслуговують на особливу увагу, тому й стали предметом дослідження у цій статті.

Ключові слова: літературна проза доби романтизму, регіоналістика, екфразис (топоекфразис).

Регіоналістика як поліаспектна галузь вже сама по собі зумовлює дослідницькі студії в різних напрямках гуманітарної науки. Один

із них – література, що є естетично-художнім відображенням дійсності. У статті маємо за мету проаналізувати окремі твори літературної прози доби романтизму на предмет її прив'язаності до конкретного регіону. Головними ознаками такої ідентифікації художнього твору із локальною місцевістю вбачаємо використання мовленнєвих одиниць, таких як діалектизми, фраземи й паремії, а також авторські описи конкретної місцевості (пейзажів, обійстя, інтер'єру) чи портретів героїв із детальними етнографічними характеристиками костюма.

Щодо мовленнєвого аспекту питання, то він більш висвітлений у науковій літературі, в тому числі й у авторській монографії "Фольклоризм української романтичної прози" [15]. Тому наразі сконцентруємося на описах. Для текстових прикладів обрані найбільш яскраві зразки із творів.

Авторський наратив I пол. XIX ст. повністю закорінений в народну оповідну традицію. Виростаючи з неї (маємо на увазі малу прозу), він стимулює й розвиток великих епічних жанрів, зокрема, роману (йдеться про історичне полотно П. Куліша "Чорна рада").

Художні авторські описи у літературних творах цього часу ще не розлогі, особливо в малій прозі, позаяк, як зазначалося, зорієнтовані на народний наратив, що в своїй основі є діалогічним. Проте й недооцінювати їх не можна, оскільки вони ніби обрамлюють зображені події, доповнюють сюжетну канву твору й визначають апелювання до конкретного регіону. Ці описи впливають на уяву, викликаючи зорові образи, які допомагають читачеві якнайглибше зануритися в події, епоху, обставу, ніби засвідчуючи свою причетність до описаного, а часто навіть викликаючи замилювання, як справді малярським твором. Такі словесно-візуальні семантичні локуси в той чи інший період розвитку літератури переважно й визначають міру її "художності".

Попри стилістичну близькість до народного зразка, прозові твори доби романтизму вирізняються відчутним авторським компонентом, являючи собою синтезовану цілісність, що впливає на їх сприйняття. Стиль описів у них залежить як від пануючих стилю та напряму в літературі, так і від індивідуального стилю автора. Це ті смислові лакуни, які допомагають візуалізувати зображене у творі, з одного боку – переводять його у категорію мистецтва, а з іншого – призначені для кращого розуміння описаних подій. У більшості випадків ці описи не просто глибоко національні за своєю суттю, а й регіонально відповідні та етнографічно правильні, оскільки відображають найчастіше або етнічний життєвий простір (природний чи побутовий, створений самими етнофорами) або національно-локальний естетичний ідеал людини (портрет).

У період романтизму формується зовсім інша естетична система як потреба нового освоєння й осмислення дійсності, що, поєднавши елементи різних напрямів (сентименталізм, власне романтизм, реалізм), постала як органічна стильова цілість, заглиблена у культурну традицію народу. Під її впливом й відбувалося формування естетичних поглядів українського письменства того часу. Тому очевидно, що описи в прозових творах відображають так званий "національний код", що актуальний для будь-якого народу, належить до так званих "універсальних цінностей" і, на думку Я. Гарасима, визначає специфіку "етнічно маркованої ментальності" [4, с. 31]. Саме описові фрагменти прозових творів містять елемент регіональної прив'язаності до конкретної місцевості. Скажімо, твори М. Гоголя (із його "Вечорів на хуторі біля Диканьки") завдяки цим описам дуже прозоро асоціюються із Полтавщиною, Г. Квітки-Основ'яненка – із Слобожанщиною, Ганни Барвінок та П. Куліша – із Чернігівщиною, Київщиною і т. д. За комплексом ознак ці описи не позначають відмінних характеристик в окремо взятому населеному пункті (хоч іноді називають його), проте виразно асоціюються з конкретним етнографічним регіоном. З іншого боку, саме через художній твір за межі локального простору "виводились" і ставали загальнонаціональним надбанням вузькоспецифічні культурні реалії, віддзеркалюючи інформативну, емоційну та естетичну функції авторської словесності.

Такі описи, орієнтуючись на народний ідеал, у той час кардинально змінюють призначення літератури, яка створювалася не лише для еліти, верхівки суспільства, але й для простого читача, побут і загалом життя якого стали предметом зображення у цих творах. Так, аналізуючи прозу Г. Квітки-Основ'яненка як представника сентименталізму та преромантизму, М. Яценко писав про те, що письменник, залучаючи окремі мотиви та сюжетні схеми із фольклору, осмислює їх, і вони "розщеплюються, розкладаються індивідуальною суб'єктивною свідомістю автора" і вже "виступають не як цілісна естетична модель світу, естетико-етичний взірець, а тільки як матеріал, що використовується для досягнення достовірності художньої форми, найбільш сприйнятної і зрозумілої простонародному читачеві..." [16, с. 61]. У виграненому авторському творі письменники намагалися зачепити читача, показати естетичне у його іноді далеко не ідеальному житті. Це література не тільки про народ, але й для народу. Відповідно, *народність* виступає як її нова якість.

Загалом дослідники вже звертали увагу на художні описи, аналіз яких приводить нас до теорії *екфрази*, або *екфразису*, термінів,

що й до сьогодні не вповні осмислені в українській гуманітаристиці. Первинно слово "екфразис" перекладається з грецької як "виклад", "опис" і в літературознавстві означає "інтерсеміотичне розкриття засобами літератури ідейно-естетичного змісту творів малярства, скульптури, архітектури, музики та ін. мистецтв" [10, с. 325]. Проте сучасні вчені доводять, що екфразис може використовуватись у художньому творі не лише як опис готових візуальних творів мистецтва, але й як своєрідне "наштовхування", спонукання до створення наочних картин та образів у своїй уяві з допомогою словесних описів. Розширення семантики терміна шляхом інтердисциплінарного та поліфункціонального застосування й призвело до його дефініційної розмитості. Проте це лише збуджує інтерес до осмислення, викликає спроби чіткішого означення поняття. Свідченням цього можуть бути статті Т. Бовсунівської "Роман-екфразис "Корабель дурнів" Грегорі Нормінтона" [3] та Н. Мочернюк "Проблеми художнього простору в екфразистичних описах" [13], де авторки, зрозуміло, не можуть оминати з'ясування семантики терміна.

На думку Т. Бовсунівської, екфразис на сьогодні навіть здатен переростати в окремий літературний жанр або форму оповіді, використовуватися не тільки в контексті твору, але й бути самостійним, транслюючи "метамову" культури й відображаючись наскрізно в парадигмі понять "мистецтво – література – культура". Авторка погоджується із думкою Синтії Волл, яка писала, що в літературі ХХ ст. "екфразис дедалі більше відривається від його класичного розуміння живої репрезентації якогось із творів мистецтва, перестав бути частиною оповіді (додаючи слова й сцени до сюжету або актуальні міркування про явища мистецтва), обтяжуючи оповідь, стаючи самодостатнім та перериваючи основну оповідь" [Цит. за вид.: 3]. Тобто дослідниця не заперечує можливість навіть жанрового розвитку екфразису.

Отже, що стосується описів природи, пейзажів, ландшафтів, то в літературній прозі доби романтизму вони не надто поширені й тісно пов'язані з відображеними подіями. Цікаво, що в мистецтві цього періоду також ще немає окремих, суто пейзажних полотен. Пейзажний живопис знаходиться у зародковому стані й частіше служить тлом для портретного зображення. У літературі кількома десятиліттями пізніше описи розвинуться й стануть відносно самостійними елементами у прозі Панаса Мирного, І. Нечуя-Левицького та інших письменників. В авторській прозі аналізованого періоду описи природи найчастіше включають у себе як невід'ємну частину й житловий етнографічний комплекс певного регіону, конкретного місця проживання героїв: хату,

подвір'я, садок та як їх продовження – город, леваду і т. д. Власне, це ті найближчі людині топоси буття, в яких проходить основна частина її життя. С. Кримський означив їх як "Дім", "Поле" і "Храм" [7].

Мабуть, найтипівішим зразком такої "природної" оселі є опис Череваневого хутора з історичного роману П. Куліша "Чорна рада". Це в тодішньому розумінні українця ідеальний життєвий простір, що символізує гармонію людини й природи, яка сприяє її духовному самовдосконаленню й душевному спокою: "А те Хмарище було окренте гаями справді наче хмарами. Кругом обняла його річка з зеленими плавами й очеретами. Через річку йшла до воріт гребелька" [9, с. 38]. П. Куліш постав тут як майстер ідилічної пейзажно- побутової деталі. Словесний опис дуже лаконічний, проте у підтексті уявно-візуально проступає цілісна картина згармонізованого з природою хутора. Цей опис виступає не просто як національна деталь, а за романом відображає місцевість в околицях Києва: "Не доїздячи верстов зо дві чи зо три до Києва, взяли вони (йдеться про полковника Шрама та його сина Петра – Ж. Янковська) у ліву руку, да й побрались гаєм, по кривій доріжці. І хто тільки бачив, як вони з поля повернули в гай, усяке домислилось, куди вони простують. Крива доріжка вела до Череваневого хутора, Хмарища" [9, с. 38].

Дуже доречною тут є думка С. Кримського про те, що "знаково-символічний лад буття" українців "пов'язаний з архетипом ставлення до природи", оскільки "в українському менталітеті природа – це не тільки материнський, родинний початок, а й дзеркало людської душі" [8, с. 28]. Дослідниця Н. Мочернюк, спираючись на визначення О. Клінга, відносить такі описи до "*топоекфразисів*", розуміючи під цим терміном "опис в літературному творі місця дії, яке несе на собі особливе естетичне навантаження" [13, с. 294].

До *топоекфразисів* можна віднести також описи життєвого простору, створеного самими людьми. Промовистим прикладом може бути ідилія, пов'язана зі зведенням оселі й облаштуванням обійстя на Чернігівщині, зображена в оповіданні Ганни Барвінок "Королівщина": "Як тільки мій батько ту хату окукобив: "Не мені, – каже, – буде, дак моїм дітям". Поклинцював її, грузом набив, обставив очеретом навкруги, щоб тепліше. А сад який хороший у нас був там: сам нащепив. І невеличкий садок, довгенький, та вишняк хороший, дві яблуні й сажалка, над сажалкою похилилася калина. Сидимо, було, під рясним цвітом у спеку, як під дахом. Над самими сіньми яблуня розп'ялась і два чорногузи гніздо звили. Наче й щастя пророкували [...]. Соловей не одно гніздо звив..." [1, с. 288].

Цитата містить символічні модули українського житла як "схованки добра". Простір у ньому та навколо давав можливість зреалізувати власну свободу, створити світ, який відповідав би морально-духовним цінностям людини, її потребам, звичкам. У просторі навколо оселі є все, що підтримує і прикрашає її, робить близьким, рідним, символічним: і "вишняк хороший", що символізує зв'язок зі світом "вишнім", божественним та предками, і "яблуня" як знак здоров'я й достатку, дерево життя, яке виступає центром світобудови та центром освоєного людиною космосу, райським деревом; калина "над сажалкою" мислиться як одвічний символ дівочтва, краси, України; і "два чорногузи гніздо звили", продовжуючи рід свій та пророкуючи його продовження людям; і "соловей не одно гніздо звив" – як високоестетичне кредо української пісенності й злагоди (ладу). Ганна Барвінок, спонукувана своїм чоловіком П. Кулішем, робила свої фольклорні записи в основному на Чернігівщині, тому за деякими, в тому числі й мовленнєвими, ознаками можемо вважати описаний простір не просто національним, а таким, що відповідає цьому регіону.

Помітне місце у текстах творів I пол. XIX ст. займають й топонімічно вужчі описи обстановки чи інтер'єру оселі. Це світ буття героїв, середовище, у якому вони живуть, а отже, воно певною мірою характеризує їх, бо створене ними самими. Це середовище можна характеризувати як внутрішню сутність топосу "Дім". Наприклад, у "Чорній раді" П. Куліша змальовано частини такого внутрішнього простору, що відображає житло козацького хутора Київщини: "Світлиця в Череваня була така ж, як і тепер буває в якого заможного козака (що ще то за луччих часів дід або батько збудував). Сволок гарний, дубовий, штучно покਾਰбований; і слова із Святого Письма вирізані; вирізано і хто світлицю збудував, і якого року. І лавки були хороші, липові, із спинками, да ще й килимцями позастилані. І стіл, і божник із шитим рушником округи..." [9, с. 48–49]. Згадані матеріальні об'єкти, описані з етнографічною точністю, "працюють" тут на правдиве зображення обстави того часу. Цікаво, що автор не наголосив на їх утилітарному призначенні, а символічне – прочитується у підтексті. Сволок (основна несуча балка) у цьому випадку символізує міцні устаї патріархальної сім'ї, родини, що здавна закріплене у народній традиції.

Ідею сакрального "Дому" як родинного вогнища доповнено у романі описом пекарні, де стояла піч (уособлення родинного вогнища), випікався хліб: "Тільки ж Петру, Шрамовому синові, здалось найкраще у пекарні, хоч там не було ні шабель, ні сагайдаків, а тільки самі квітки да запашні зілля за образами й поза сволоком, а на столі лежав ясний да високий хліб" [9, с. 49].

У малій прозі цього періоду також наявні описи внутрішнього інтер'єру житла. Дуже цікавим є такий майже документальний опис в оповіданні Ганни Барвінок "Нещаслива доля", де розповідь ведеться від самої авторки та передано її власні враження. Письменниця описує хату своєї приятельки Степаниди із села Непроходиліс на Чернігівщині: "Я люблю заходити в хати до моїх землячок: там так гарно! Влітку вони варять обід у сінях, коли не на дворі, – через те хата як квітник. Чисто, ясно, прохолодно; образи в квітках та в шитих рушниках; за сволоком сухі гвоздики. По стінах наївні малюнки божественні чи сміховинні і рушники на кілочках; посеред сволока гвіздок забито, а на йому хазяїнова шапка висить; а з-за сволока визирає псалтир у письменного, а в неписьменного – карбіж, гребін та днище" [1, с. 87]. Це опис життєвого простору селянина з погляду людини, відрізненої від нього дещо іншими умовами життя та інтелегентним вихованням, а відповідно, здатної уже якоюсь мірою не лише до описового, але й аналітичного сприйняття цього простору. Проте талант Ганни Барвінок полягає й у тому, що в інших своїх творах вона вмів на ці ж реалії подивитися очима своїх героїв, відчуті те, що відчують вони, передати все так, як передали б вони. В архівах письменниці знаходимо детальні "ескізи" таких описів у її фольклорних записах, які пізніше повністю або частково увійшли до її оповідань.

Про художню предметність як "певний реквізит реального, автентичного, достовірного" пише О. Манойлова. На її переконання, зображення предметів у творах служать для повнішого й правдивішого відображення світу, "тому неодмінною і достеменною складовою [...] художнього універсуму" письменника є "предметно-речовий окіл героя, антураж дії (місце, тло, обставини, умови, побутові дрібниці, предмети, речі, архітектурні об'єкти, споруди, будівлі тощо)" [11, с. 84].

Загалом опис оселі як власного буттєвого простору більше або менше наявний майже у кожному творі письменників того часу чи то оприявно, чи у підтексті, адже житло для українців – один із найбільш значущих архетипних компонентів традиційно-побутової культури, символ космічного зв'язку із Всесвітом, тепла, затишку, доброти. За словами О. Циганок, оселя – це "певний мікрокосмос, у замкненому просторі якого проходить родинне життя: тут споконвіку відбуваються різні трудові процеси – готують їжу, відпочивають, святкують сімейні події та відправляють обряди, в ньому зосереджуються всі численні зв'язки і взаємини між членами сім'ї" [14, с. 23].

Помітним художньо-естетичним засобом у літературі періоду романтизму є контамінація на рівні вербального фольклорно-етнографічного портретування персонажів, що, відображаючи національне бачення краси, підноситься до народно-естетичного ідеалу, який найчастіше чітко ідентифікується з певним регіоном. Фактично відбувається "перекодування" символічної мови естетико-етнографічної семантики народного вбрання на "метамову" літератури. Маємо на увазі деталізоване словесне "малювання" етнографічно досконалих портретів у творах М. Гоголя, Г. Квітки-Основ'яненка, П. Куліша, Ганни Барвінок, О. Стороженка та ін. У цих описах наочно, майже "іконічно" постають перед читачем герої, яких насправді можна вважати національними ідеалами дівочої (частіше) та парубочої краси. За аналогією творення терміна "*топоефразис*", такі описи можемо характеризувати як *антропоекфразиси*. Зважаючи на обсяг статті, матимемо розкриття їх семантики за дослідницьку перспективу.

Отже, аналізовані естетично наснажені описи, "словесні замальовки", або візуальні спостереження, в літературній прозі доби романтизму цілком логічно переходять у вербальні, які називаємо *екфразисами*, *топоекфразисами* й *антропоекфразисами*. Вони виділяються у загальній текстовій канві твору, являючи собою окремі епізоди, спрямовані на збудження уяви читачів, прагнення перевести їх мислення у майже мистецьку мисленнєво-мовленнєву площину. Можемо стверджувати, що в літературі цього періоду ці описи повністю зорієнтовані на народно-естетичний ідеал, відповідають конкретному регіону й становлять неабияку цінність для етнографів.

Література

1. Барвінок Ганна. Зібрання творів: у 2 т. / упоряд. В. Шендеровський, В. Яременко. Львів: БаК, 2011. Т. 1 572 с.
2. Бовсунівська Т. Роман-екфразис "Корабель дурнів" Грегори Нормінтона. URL: http://www.philology.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2011_38/059_068.pdf
3. Гарасим Я. Національна самобутність естетики українського пісенного фольклору. Львів: НВФ "Українські технології", 2010. 376 с.
4. Кримський С. Архетипи української ментальності. Кримський С. *Проблеми теорії ментальності* / відп. ред. М. В. Попович. Київ: Наукова думка, 2006. С. 273–301.
5. Кримський С. Софійні символи буття. Кримський С. *Під сигнатурою Софії*. Київ: Видавничий дім "Києво-Могилянська академія", 2008. С. 21–29.
6. Куліш П. Чорна рада. Хроніка 1663 року. Куліш П. *Твори*: в 2 т., Київ: Наукова думка, 1984. Т. 1. С. 38–173.
7. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / Т. 1. автор-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ: ВЦ "Академія", 2007. 608 с.

8. Манойлова О. Художній предмет як наукова проблема: історія та перспективи. *Слово і Час*. 2009. № 6. С. 83–90.
9. Мочернюк Н. Проблеми художнього простору в екфразистичних описах. *Вісник Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника. Іноземна філологія*. Івано-Франківськ, 2014. Вип. 126. Ч. 1. С. 291–296.
10. Циганок О. Традиційна українська хата – важливий виховний простір. *Вісник Чернігівського державного університету*. Чернігів, 2012. Вип. 77. С. 43–48.
11. Янковська Ж. Фольклоризм української романтичної прози: монографія. Львів: НВФ "Українські технології", 2016. 610 с.
12. Яценко М. Т. Романтизм. *Історія української літератури XIX століття*: у 2 кн., / за ред. М. Г. Жулинського. Київ: Либідь, 2005. Кн. 1 656 с.

References

1. Barvinok, Hanna (2011) *Zibrannia tvoriv*. u 2 t., T.1 (V.Shenderovskiy, V.Yaremenko Eds.). [Collected edition]. Lviv:BaK. [in Ukrainian].
2. Bovsunivska, T. *Roman-ekphrasys "Korabel dumiv" Hrehoiri Normintona*. [Novel-ecphrasis "Ship of fools"] Publichne administruvannya – Public Administration: URL: http://www.philology.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2011_38/059_068.pdf (Last accessed: 16.05.2020) [in Ukrainian].
3. Harasym, Ya. (2010) *Natsionalna samobutnist estetyky ukrainskoho pisennoho folkloru*. [National identity aesthetics Ukrainian folk song]. Lviv: NVF "Ukrainski tekhnolohii". [in Ukrainian].
4. Krymskyi, S. (2006) Arkhetypy ukrainskoi mentalnosti. In M.V.Popovych (Ed.) S.Krymskyi. *Problemy teorii mentalnoti* (pp. 273-301). [Archetypes of the Ukrainian mentality. S. Krymskiy. Problems of theory mentality]. Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
5. Krymskyi, S. (2008) Sofiini symvoly buttia. In S.Krymskyi *Pid syhnaturoiu Sofii* (pp. 21-29). [Sophia symbols of existence]. Kyiv: Vydavnychiy dim "Kyievo-Mohylianska akadmiia". [in Ukrainian].
6. Kulish, P. (1984) Chorna rada. Khronika 1663 roku. In P. Kulish. *Tvory: v 2 t.* (T.1, pp. 38–173). [Black council. Chronicle of 1663]. Kyiv: Naukova dumka. [in Ukrainian].
7. Literaturoznavcha entsyklopediia: u 2 t. (2007) (T. 1, ed. Yu.I.Kovaliv). [Literary encyclopedia]. Kyiv: VTs "Akademiia". [in Ukrainian].
8. Manoilova, O. (2009) Khudozhiiy predmet iak naukova problema: istoriia ta perspektyvy. [Art subject as a scientific problem: history and perspectives]. *Slovo i Chas*, № 6, 83–90. [in Ukrainian].
9. Mocherniuik, N. (2014) Problemy khudozhniiho prostoru v ekfrastychnykh opysakh. [Problems of artistic space in ephrastic descriptions]. *Visnyk Prykarpatskoho natsionalnoho universytetu im. Vasylia Stefanyka. Inozemna filolohiia*, Vyp. 126, Ch. 1. Ivano-Frankivsk, 291-296. [in Ukrainian].
10. Tsyhanok, O. (2012) Tradytiina ukrainska khata – vazhlyvyi vykhovnyi prostir. [Traditional Ukrainian house - an important educational space] *Visnyk*

Chernihivskoho derzhavnoho universytetu, Vyp. 77. Chernihiv, 43-48. [in Ukrainian].

11. Yankovska, Zh. (2016) *Folklorizm ukrainskoi romantychnoi prozy: [Folklore of Ukrainian romantic prose] Monohrafiia*. Lviv: NVF "Ukrainski tekhnolohii". [in Ukrainian].

12. Yatsenko, M.T. (2005) Romantyzm. In *Istoriia ukrainskoi literatury XIX stolittia: u 2 kn [Romanticism. History of Ukrainian literature of the XIX century]* (kn. 1, ed. M. H. Zhulynskiy). Kyiv: Lybid. [in Ukrainian].

Zh. Yankovska

Doctor of Philology, Professor, Department of Cultural Studies and Philosophy
The National University of Ostroh Academy

The Regional Aspects of Ukrainian Prose in the Romantic Era

The first half of the 19th century is the period of formation of new Ukrainian literature as a whole and the prose genre in particular. This was the Romantic era, which was not a homogenous movement in Ukrainian literature and integrated elements of sentimentalism, romanticism itself, and realism. Literary works of that period were mainly focused on oral literature, especially the prose which literally "grew" out of the folk narrative, and thus is related to a particular region, which is easily recognizable in the texts. In this context, such names as M.Hohol, H.Kvitka-Osnovianenko, O.Storozhenko, Hanna Barvinok, P.Kulich and many others as well as their works are worth mentioning.

Among the main criteria, which identify the association with a certain region, there are the following three ones: 1) the story arc in which the main emphasis is made on paroemiatic phraseological units; 2) descriptions that are clearly related to a certain area: landscapes, villages, yards, house interior (topoekphrasis); 3) detailed, ethnographically accurate portraits of characters (antropoekphrasis).

Different language aspect of fictional prose in the Romantic era either have been rigorously studied or, in case with regional studies, require a separate research. As for the description of a locality, or a particular space and portraits, they deserve close attention and are the subject of this study. They take a prominent place in the story arc of the works of this period, concurrently depicting the local tradition, the dominating style and movement in the literature, as well as the author's style, defining by this not only regional ties of this prose but also the degree of its "fictionality".

Key words: *literary prose of the Romantic era, regional studies, ekphrasis (topoekphrasis).*